

GÜZEL SANATLAR LİSESİNDE ÇALGI EĞİTİMİ ALAN KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (BURSA İLİ ÖRNEĞİ)

 Şenay SAVAŞ CEYHAN* Sezin ALICI**

ÖZET

Bu araştırma, Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi veren öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları incelemek, öğretmenlerin yaşadığı sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma nitel bir araştırma olup, verilerin toplanmasında nitel çalışmalarda en çok kullanılan yöntemlerden görüşme tekniği türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularını elde edebilmek amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanmış 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve katılımcıların bu soruları yanıtlaması istenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince özel eğitim dersi almadıkları, kaynaştırma öğrencilerine yönelik ayrı bir öğretim programına ihtiyaç duyulduğu, okullarda özel eğitim mezunu öğretmenlerin olması gerektiği ve kaynaştırma öğrencilerinin tanılarının daha ayrıntılı bir şekilde koyularak rapor şeklinde öğretmene sunulması gerektiği, çalgı eğitiminde izlenecek yöntemlerin uzman hocalar tarafından geliştirilmesi böylece kaynaştırma öğrencilerinin eğitim faaliyetlerine yönelik çalışmaların daha verimli bir şekilde yürütülebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *kaynaştırma öğrencileri, özel gereksinimli bireyler, müzik eğitimi, çalgı eğitimi*

Teacher's Opinions on the Mainstreaming Students Taking Instrument Training at Fine Arts High School (Case of Bursa)

ABSTRACT

This research was carried out in order to examine the difficulties faced by the teachers who give instrument training to the mainstreaming students at Bursa Zeki Müren Fine Arts High School, to identify the problems experienced by the teachers and to offer solutions. This research is a qualitative research and semi-structured interview technique, which is one of the most used methods in qualitative studies, was used to collect data. In order to obtain the research data, a semi-structured interview form consisting of 10 questions was prepared by the researchers and the participants were asked to answer these questions. As a result of the research, it was concluded that most of the teachers did not have special education for mainstreaming students during their undergraduate education, there should be specialist teachers who graduated from special education in schools. It has been concluded that the diagnosis of Mainstreaming students should be put in more detail and presented to the teacher in the form of a report, the methods for instrument training could be developed by expert teachers so that studies on the educational activities of mainstreaming students can be carried out more efficiently.

Key Words: *mainstreaming students, individuals with special needs, music education, instrument education*

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bursa / TÜRKİYE, savassenayster@gmail.com

** Doç., Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Bursa / TÜRKİYE, sezinalici@uludag.edu.tr

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıf / Cite as: Savaş Ceyhan, Ş. & Alıcı, S. (2023). Güzel sanatlar lisesinde çalgı eğitimi alan kaynaştırma öğrencilerine ilişkin öğretmen görüşleri (Bursa ili örneği). *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(44), 133-149.

<https://dx.doi.org/10.21550/sosbilder.1177590>

Gönderim Tarihi / Sending Date: 20 Eylül / September 2022

Kabul Tarihi / Acceptance Date: 2 Kasım / November 2022

Giriş

Eğitim, belirli bir amaç doğrultusunda bireyi hayata hazırlamak için sürdürülen faaliyetlerin tümü şeklinde tanımlanabilir. Gelişen modern dünyada eğitime verilen önemin günden güne arttığı görülmektedir. Günümüzde özel gereksinimli bireylerin eğitimi konusunda farkındalıkların arttığı, bununla ilgili birçok bilimsel çalışmaların ve araştırmaların yapıldığı görülmektedir.

Toplumu oluşturan bireyler her zaman fiziksel ve zihinsel olarak sağlıklı, eşit zekâ, bilgi ve beceri düzeyine sahip olmayabilir. Bireysel farklılıklara yol açan birçok zihinsel ve fiziksel rahatsızlıklar tıbben tanımlanmış ve tespit edilmiştir. Bu durumda yurttaş olarak eşit haklara sahip bireylerin en temel haklarından olan eğitim, diğer temel gereksinimler gibi eşit karşılanabilmelidir.

Günümüzde özel gereksinimli bireyler için özel eğitim kurumları olduğu gibi, bu bireylerin engel düzeylerine bakılarak normal eğitim kurumlarında da eğitim alması sağlanmaktadır. Bu durumdaki öğrenciler gittikleri eğitim kurumlarında kaynaştırma öğrencileri olarak tanımlanır. Kaynaştırma; bedensel, zihinsel, duygusal ya da sosyal açıdan özel gereksinimi olan bireylerin sosyal yaşama ve eğitim hayatına katılımını sağlamak amacıyla benimsenen bir yaklaşımdır (Kargın, 2004: 1; Batu vd., 2004: 33). Stubb'a (2008) göre özel eğitim, birçok öğrencinin yaşadığı ve yaşayabileceği farklı türden zorlukları tanımlamada ve uygulamada kullanılmak üzere, yeni bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Normal gelişim gösteren bireyler var olan eğitim imkânlarından doğrudan yararlanabilirken, özel gereksinimli bireyler için eğitim ortamları, onların ihtiyaçlarına yönelik farklı düzenlemelere gidilerek yeniden hazırlanmalıdır (Epirek, 2005; Kurt, 2009; akt. Eren vd., 2013: 1864).

Türkiye'de 1950'li yıllardan başlayarak 1980'li yıllara kadar özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminin devlet tarafından, özel eğitim okullarında ve sınıflarında gerçekleştirildiği, kaynaştırma uygulamalarına yönelik bir çalışmanın olmadığı görülmektedir (Kargın, 2004: 6). Kaynaştırma uygulamaları 1983 yılında çıkartılan, 21916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" ile 1997'de çıkarılan "573 sayılı "Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ve 2000 yılında yürürlüğe giren "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile yaygın olarak uygulanmaya başlamıştır (MEB, 2010).

2006 yılında düzenlenen 17. Milli Eğitim Şurası ve Dokuzuncu Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Kaynaştırma programı uygulanan sınıflarda destek verebilecek personelin bulunması ve bu amaçla özel eğitimde sınıf öğretmenlerinin yetiştirilerek, gerekli eğitim programlarının düzenlenmesi kararlaştırılmış, "en az sınırlandırılmış" eğitim ortamı ifadesi kullanılmıştır. Bu ifade ile özel gereksinimli öğrencinin toplumla bütünleşmesini sağlamak, ona öz bakım, dil ve iletişim becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin verilmesi şeklinde tanımlanmıştır (Yazıcıoğlu, 2018: 98). Destek eğitimi ile okul idaresi tarafından belirlenen, fiziki koşulları uygun olan okullarda özel bir sınıf ayrılarak veya şartlar uyum değilse ders programına göre o saatte boş olan bir sınıfta bire bir öğretmenle kaynaştırma öğrencisinin eğitim alması sağlanmaktadır.

Özel gereksinimli bireylere ek destek eğitimi verilmediği takdirde, normal bireylere verilen eğitimden tam anlamıyla yararlanamadıkları, bu amaçla bu özellikteki bireylere özel eğitim hizmetleri ve ek destek hizmetleri verilerek bu şekilde bir eğitim süreci takip edildiği belirtilmektedir (Eren vd., 2013: 1864).

19 Eylül 2019 tarihinde yayımlanan 2017/28 sayılı "Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları" konulu genelgede kaynaştırma olgusu ile birlikte bütünleştirme olgusu da karşımıza çıkmakta, amacı özel gereksinimli bireylerin her tür alanda, diğer bireyler ile ortak iletişim ve etkileşim içinde bulunmaları, aynı sınıfta tam zamanlı olarak ya da ders dışı

faaliyetlere birlikte katılmaları, okula kayıt ve devam konusunda gerekli tedbirlerin alınmasını öngörmektedir (Yazıcıoğlu, 2018: 99).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı eğitim vermekte olduğu sağlık problemi olan bireyleri; “Özel gereksinimli bireyler, çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı bir farklılık gösteren bireylerdir” (MEB, 2012) şeklinde tanımlanmıştır. “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde” (2011) de belirtildiği gibi, akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bu öğrencilerin, özel gereksinimli bireyler olarak değerlendirilip, kaynaştırma öğrencisi olarak okullarda eğitimlerine devam etmeleri sağlanmaktadır (Eren vd., 2013: 1864).

Kaynaştırma uygulamaları, özel gereksinimli bireylerin sadece okul ortamında kabul edilmesi değil, toplumun her alanında ev ve iş edinme gibi konularda da diğer bireylere sağlanan imkânlardan eşit bir şekilde yararlanmalarını amaçlanmaktadır (Lindsay, 2003; Peterson & Hittle, 2003; Salend, 2001; Ysseldyke vd., 2000; akt. Kargin, 2004: 6). Böylece sosyal yaşamda diğer bireylerin farkındalık düzeyinin artması ve onlar tarafından kabul görmesi sonucunda, özel gereksinimli bireylerin az da olsa hayatının kolaylaşması sağlanabilir. Banerji ve Daily’ye (1995: 511) göre kaynaştırma eğitim programı, özel gereksinimli çocukların hem akademik olarak hem de sosyal olarak ayrı ortamlarda değil, normal öğrencilerle birlikte eğitim hizmeti almalarıdır.

Shaddock, Giorcelli ve Smith (2007: 4) kaynaştırma eğitimi için; toplumda, okul ve öğrencilerin anlamlı, bireysel ve grup öğrenme çıktılarını sağlayan bir bakış açısı değişimini kapsadığını belirtmiştir. Wang (2009) ise öğrenme zorluğu yaşayan çocukların toplumun bir parçası olabilmeleri için kaynaştırma eğitiminin kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır (akt. Esmer vd., 2017: 1602). Bu tanımlara bakıldığında kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasında hazırlanan program kadar bu programın uygulanmasında yer alan öğretmenler, okul yöneticileri, öğrenciler ve özel eğitim alacak öğrenci velilerinin toplu işbirliğinin büyük önem taşıdığı söylenebilir (Esmer vd., 2017: 1602).

Kaynaştırma eğitiminin amacına ulaşabilmesi için; okul yönetimi, öğretmen, okul personelinin iş birliği içinde çalışması gerekmektedir (Eren, 2012: 16). Bu ortak çabanın özel gereksinimli bireyler için önemi şüphesiz tartışılmaz. Hatta bu ortak çabaya öğrenci velilerinin tutumlarını da eklemek yerinde olacaktır. Bu da sadece özel gereksinimli bireylerin değil, onları yetiştirecek olan eğitimcilerin de bilinçli ve eğitilmiş olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu konuda yapılan araştırmalarda kaynaştırma konusunda öğretmenlerin özel gereksinimli bireylere ilişkin yeterli bilgi ve deneyimlerinin olmamasından dolayı; kaynaştırma uygulamalarının hazırlık ve destek hizmeti verilmesi aşamasında bazı aksaklıkların yaşandığı belirtilmiştir (Batu, 1997: 36; Güven & Tufan, 2010: 561; Uysal, 1995: 110; Eren, 2012: 16). Kaynaştırma uygulamalarının verimli bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle öğretmenin kaynaştırmaya hazır olması, kaynaştırma programına ve özel gereksinimli bireye karşı tutum ve davranışları oldukça önem taşımaktadır (Özmen, 2003; akt. Eren, 2012: 16).

Kaynaştırma yaklaşımına dayalı eğitim uygulamaları; ister normal sınıflarda tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak, ister özel eğitim sınıflarında sürdürülüyor olsun teneffüslerde ya da belirlenen uygun derslerde akranlarıyla birlikte olmaları sağlanmalıdır. (“573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 20. Maddesi”; akt. Eren, 2012: 15) Kararnamede belirtilen uygun dersler kapsamında müzik dersinin de olabileceği düşünülmektedir (Eren, 2012: 15).

Özel gereksinimli bireylerin normal ve yetenekli bireyler gibi müzikle bütünleşme hakları olduğu düşüncesi şüphesiz giderek yaygınlaşmaktadır. Hatta bazı özel gereksinimli

bireylerin müzik zekâları ve yetenekleri bakımından yaşlılarından daha yüksek performansa sahip oldukları belirtilmektedir (Varış & Hekim, 2017: 32). Müzik etkinlikleri sayesinde, özel gereksinimli bireylerin iş birliği içinde olma, iletişim kurma, akranları tarafından kabul görme ile birlikte, dikkatini toplama ve sürdürme becerileri, hareket etme ve bedensel farkındalık gibi birçok gelişim alanının desteklendiği bilinmektedir (Hooper, vd., 2008; akt. Dayı & Gürkan Öztürk, 2019: 219).

Müzik konusunda teoriden, besteleme ve seslendirmeye ilgi duymakla birlikte bu becerileri kazandıran okullara devam ederek müzik eğitimcisi olmak isteyen özel gereksinimli bireylerin olabileceğinden bahsedilmiştir (Say, 2002: 302; Varış & Hekim, 2017: 31). Hatta zihinsel yetersizliği olan bireyler dışında, bazı özel gereksinimli bireylerin diğer akranlarından müziksel açıdan daha üstün performans sergileyebildikleri belirtilmiştir (Varış & Hekim, 2017: 32).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın "19 Eylül 2017 tarihinde yayımlanan 2017/28 sayılı Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları" konulu genelgede kaynaştırma kavramı ile birlikte "bütünleştirme" kavramı da ortaya çıkmıştır (Yazıcıoğlu, 2018: 99). "2016-2017 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı" tarafından açıklanan istatistiklere göre örgün eğitime devam eden 242.486 kaynaştırma öğrencisi bulunmaktadır (MEB, 2017). Bu genelgeyle birlikte 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren ortaöğretim kurumuna bağlı olan güzel sanatlar liselerinde, müziği meslek edinmek amacıyla seçmiş olan bireylerin yanı sıra, özel gereksinimli bireylere de eğitim-öğretim ortamı sağlanmaktadır.

Özel gereksinimli bireylerin hayatlarında müziğin önemli ve yapıcı bir gücü olduğuna inanılmaktadır. Bu çalışma ile öğrencilerin daha sağlıklı ve verimli müzik eğitimi alabilmeleri ve öğretmenlerin daha iyi eğitim verebilmeleri açısından gerekenleri tespit ederek, farkındalık oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2006-2007 ders yılından itibaren Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalında YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) tarafından VIII. yarıyılıda uygulanmak üzere "Özel Eğitim" dersine yer vermeye başlanmıştır (Eren, 2012: 17). Bu tarihten önceki mezunlar ise bu konuda tam anlamıyla yetkin ve bilgi sahibi değildir. Onlar normal bireylere müzik eğitimi verme konusunda eğitim almışlardır. Öğretmenler bir şekilde deneme yanılma ile kendi metotlarını kendileri geliştirmek durumunda kalmıştır. Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi öğretmenlerinin özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmadıkları ama bununla birlikte kaynaştırma öğrencilerine eğitim verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler, eğitim aldıkları Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında "Özel Eğitim" dersi olmadığı için kaynaştırma öğrencilerine yönelik hangi metotla müzik dersi işleneceği konusunda çelişkiye düştüklerini belirtmişlerdir.

Buradan yola çıkarak Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde eğitim veren çalgı öğretmenlerinin, kaynaştırma öğrencilerine yönelik eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları tespit ederek, sorunlara çözüm önerileri getirmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde okuyan kaynaştırma öğrencileriyle çalışan öğretmenlere yönelik durum tespiti yapmak amacıyla araştırmacı tarafından önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış 10 soru ile öğretmen görüşlerine başvurulmuş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Güzel Sanatlar Lisesinde kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi veren öğretmenlerin yaşadıkları zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Güzel Sanatlar Lisesi kaynaştırma öğrencileri için özel bir müzik eğitimi programına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

3. Güzel Sanatlar Lisesi kaynaştırma öğrencilerine eğitim veren öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilere yönelik eğitimlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

4. Güzel Sanatlar Lisesi kaynaştırma öğrencilerinin çalgı öğretmenleri ile geçirdikleri eğitim süresince müzikal gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

5. Güzel Sanatlar Lisesi kaynaştırma öğrencilerinin daha verimli bir müzik eğitimi alabilmelerine ilişkin öğretmen görüşleri ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi veren öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları incelemek, öğretmenlerin yaşadığı sorunları tespit etmek amacıyla görüşme tekniğinin kullanıldığı nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması sınırları belirlenen bir konuda derinlemesine inceleme olanağı sağlayan bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010, akt. Subaşı & Okumuş, 2017: 420).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde öğrenim gören 14 kaynaştırma öğrencisine çalgı eğitimi veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma için yapılan görüşmeler Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan 9 müzik öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada bu doğrultuda nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme tekniği ise insanların belli zamanlarda belli konulara karşı tutum ve görüşleri hakkında bilgi toplamak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Güler vd., 2015: 114). Araştırma verilerini elde etmek için araştırmacı tarafından önceden hazırlanan açık uçlu 10 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan sorulara iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Bu sorular e posta yoluyla öğretmenlere gönderilmiş ve cevaplamaları istenmiştir. Elde edilen bulgular içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirgin olmayan konuların derinlemesine inceleme olanağı sağlayan bir tekniktir (Erdem, 2011: 144). Öğretmenlerin yanıtlarından elde edilen bulgulardan 3 tema, 10 alt tema, 18 koda ulaşılmıştır.

Bulgular

Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Kaynaştırma Öğrencileri ve Tanıları

Öğretmen/öğretmenler, veli ve okul idaresi tarafından alınan tüm tedbirlere rağmen akranlarından farklı eğitim ihtiyaçları olduğu ve farklı gelişim gösterdiği düşünülen öğrenciler için yaklaşık olarak bir dönemi bulan izleme ve değerlendirme süreci sonunda RAM'a (Rehberlik Araştırma Merkezi) yönlendirme yapılmakta ve öğrencinin özel eğitim ihtiyacı olup olmadığı değerlendirilmektedir (MEB, 2021: 7).

Kaynaştırma öğrencilerine tanı koyulma aşaması iki şekilde olmaktadır. Bazen velilerin küçük yaştan itibaren çocuğunda bazı farklılıkları gözlemlemesiyle bir psikiyatri hekimine başvurusu sonucunda tanı konulurken, bazen de çocuk okula başladığında sınıf öğretmeninin gözlemlemesi ve rehber öğretmenin aracılığı ile RAM'a gönderilerek oradaki rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmenlerinin yaptığı testler sonucunda eğitsel tanı konulabilir. Gerekli

görüldüğünde RAM'da görevli kişiler ihtiyaç duyduklarında tıbbi tanı için öğrenciyi psikiyatriste yönlendirebilirler. Tanı konulan kaynaştırma öğrencileri aldıkları rapor sayesinde rehabilitasyon merkezlerinde haftanın belirli günlerinde bire bir ücretsiz eğitim alabilmektedirler (MEB, 2021: 7).

Otistik çocukların tedavisinde müziğin bireyler üzerinde olağanüstü etkisiyle birlikte, müziğin bu bireyler üzerinde sakinleştirici bir etki yarattığı da bilinmektedir (Eren vd., 2013: 1866). Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesinde bazı kaynaştırma öğrencilerinin kendilerini müzikle en iyi şekilde ifade ettikleri, çalgılarında da olağanüstü gelişim gösterdikleri öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 1
Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi Kaynaştırma Öğrencileri Tıbbi Tanıları

- A1: Hafif düzey zihinsel yetersizlik
- A2: Hafif düzey zihinsel yetersizlik
- A3: Hafif düzey zihinsel yetersizlik
- B1: Özel öğrenme güçlüğü
- B2: Özel öğrenme güçlüğü
- B3: Özel öğrenme güçlüğü
- C1: Yaygın gelişimsel bozukluk
- C2: Yaygın gelişimsel bozukluk
- C3: Yaygın gelişimsel bozukluk
- C4: Yaygın gelişimsel bozukluk
- D1: Dikkat eksikliği ve hiperaktivite
- E1: Otizm
- E1: Otizm

A: Hafif düzey zihinsel yetersizlik; B: Özel öğrenme güçlüğü; C: Yaygın gelişimsel bozukluk; D: Dikkat eksikliği ve hiperaktivite; E: Otizm tanılarını kodlamak için kullanılmıştır.

Tablo 2
Bursa Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Katılımcı / Kod	Cinsiyet	Kaynaştırma İle İlgili Eğitim	Branş	Kıdem	Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	Öğrencilerin Tanısı
K1	Erkek	Yok	Piyano	22	3	*Hafif Düzey Zihinsel Yetersizlik
K2	Erkek	Yok	Bağlama	10	2	Yaygın Gelişimsel Bozukluk
K3	Erkek	Yok	Piyano	17	1 1	**Otizm Özel Öğrenme Güçlüğü
K4	Erkek	Yok	Gitar	26	2 1	Yaygın Gelişimsel Bozukluk **Otizm
K5	Erkek	Yok	Gitar	22	1	Otizm

K6	Erkek	Yok	Viyola	18	1	Özel Öğrenme Güçlüğü
K7	Kadın	Yok	Piyano	15	1	***Dikkat Eksikliği ve Hipertaktivite
					1	***Özel Öğrenme Güçlüğü
K8	Kadın	Yok	Viyolonsel	22	1	***Dikkat Eksikliği ve Hipertaktivite
					1	***Özel Öğrenme Güçlüğü
K9	Kadın	Yok	Keman	19	3	*Hafif Düzey Zihinsel Yetersizlik

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde;

- Farklı öğretmenlerden ders alan aynı öğrenciler, aynı sayıda (*) işareti ile belirtilmiştir. Buna göre Hafif Düzey Zihinsel Yetersizliği olan bir öğrenci hem piyano hem keman çalmaktadır (*); Otuzmlı bir öğrenci hem piyano hem gitar çalmaktadır (**); Dikkat Eksikliği ve Hipertaktivite rahatsızlığı olan başka bir öğrenci hem piyano hem viyolonsel çalmaktadır (***) ; Özel Öğrenme Güçlüğü olan başka bir öğrenci hem piyano hem viyolonsel çalmaktadır (****).

- Katılımcıların 3'ü kadın 6'sı erkektir.
- Öğretmenlerin mesleki deneyimi 10 ile 22 yıl arasında değişmektedir.
- Öğretmenlerin hiçbiri kaynaştırma programı ile ilgili özel bir eğitim almamıştır.

Bu bölümde araştırmaya katılan katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çalgı Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencileri İle Eğitim Süreci

Öğretmenlere, kaynaştırma öğrencileri ve onlara yönelik eğitim sürecine ilişkin görüşleri “Lisans eğitiminiz süresince özel gereksinimli bireylere yönelik herhangi bir eğitim aldınız mı?”, “Herhangi bir eğitim almadıysanız kaynaştırma öğrencilerine çalgı eğitimi verirken zorlanıyor musunuz? Ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?”, “Kaynaştırma öğrencilerinizle sağlıklı bir şekilde iletişim kurabiliyor musunuz? Sizi anladığımı düşünüyor musunuz?” soruları ile belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin cevaplarından elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmen açısından eğitim sürecini etkileyen faktörler teması altında Özel Eğitim Alma / Almama, Ders Verirken Zorlanma/ Zorlanmama, Ders Süresince Sağlıklı İletişim Kurma/ Kurmama olmak üzere 3 alt tema ve 6 kod elde edilmiştir. Öğretmenlerin eğitim süreçlerine ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3
Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlerin Öğrencileri İle Eğitim Süreçlerine İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Öğretmen Açısından Eğitim Sürecini Etkileyen Faktörler	Özel Eğitim Alma Durumu	Evet	0	
		Hayır	9	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9
	Ders Verirken Zorlanma	Evet	5	K1, K3, K5, K8, K9
		Hayır	4	K2, K4, K6, K7
	Ders Süresince Sağlıklı İletişim Kurma	Evet	3	K3, K4, K7
		Hayır	6	K1, K2, K5, K6, K8, K9

Tablo 3’te Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlerin, eğitim sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin görüş bildiren katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcıların hepsi kaynaştırma öğrencisi olduğu halde, bu konuda özel eğitim almadıkları yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir (9). Katılımcıların bu öğrencilere ders verirken zorlanma durumlarına bakıldığında (5) katılımcının zorlandığı, (4) katılımcının zorlanmadığı yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir. (3) Katılımcı ders süresince öğrencileriyle sağlıklı iletişim kurabildiğini söylerken, (6) katılımcı sağlıklı iletişim kuramadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin öğrencileri ile eğitim süreçlerine ilişkin Katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“... Lisans eğitimim sırasında aldığım pedagoji ve eğitim psikolojisi dersleri sırasında özel gereksinimli bireyler hakkında yeteri kadar eğitim almadım.” (K6)

“... Zorlanıyorum doğal olarak çünkü yaptığım araştırmalarda otistik çocuklar hepsi farklı davranışlar sergileyebiliyormuş. İsteği dışında bir şeyler çalmak istemiyor hem eğitim vermeye çalışmak hem de istediği şeyleri çaldırmak zor oluyor.” (K3)

“... Öğretmek istediklerimi anlıyormuş gibi gözüküyorlar fakat işi pratiğe döktüğümüzde çok zor öğreniyorlar.” (K9)

Kaynaştırma Öğrencilerinin Çalgı Derslerinde Müzikal Gelişim ve Genel Durumu

Öğretmenlere, kaynaştırma öğrencilerinin çalgı derslerindeki gelişim düzeyi ve genel durumuna yönelik görüşleri “Birlikte çalıştığınız özel gereksinimli öğrencinin enstrümanında çalma düzeyinin nasıl olduğunu düşünüyorsunuz? Çalgısına yeteri kadar zaman ayırıp çalıştığını düşünüyor musunuz?”, “Birlikte çalıştığınız özel gereksinimli öğrencinin aldığı eğitim doğrultusunda hedeflen düzeyde bir gelişim gözleniyor mu?” “Kaynaştırma uygulamalarının bu öğrenciler için faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?” “Birlikte çalıştığınız özel gereksinimli öğrencinin okul ortamına, arkadaş çevresine uyum sağladığını düşünüyor musunuz?” soruları ile belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin cevaplarından elde

edilen verilerin analizi sonucunda, Öğrenci açısından eğitim sürecini etkileyen faktörler teması altında Kaynaştırma Öğrencilerinin Enstrüman Çalma Düzeyi Yeterli Çalışma/ Yetersiz Çalışma, Kaynaştırma Öğrencilerinin Enstrümanlarında Hedeflenen Gelişimi Başarılı/ Başarısız, Kaynaştırma Programının Öğrencilere Faydalılık Düzeyi Yüksek/ Düşük, Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul Ortamına Uyum Durumu Uyumlu/ Uyumsuz olmak üzere 4 alt tema ve 8 kod elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu sorulara ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4
Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlerin Öğrencilerin Kaynaştırma Programındaki Uyum ve Başarı Durumlarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Öğrenci Açısından Eğitim Sürecini Etkileyen Faktörler	Kaynaştırma Öğrencilerinin Enstrüman Çalma Düzeyi	Yeterli Çalışma	3	K2, K3, K6
		Yetersiz Çalışma	6	K1, K4, K5, K7, K8, K9
	Kaynaştırma Öğrencilerinin Enstrümanlarında Hedeflenen Gelişimi	Başarılı	3	K2, K8, K9
		Başarısız	6	K1, K3, K4, K5, K6, K7
	Kaynaştırma Programının Öğrencilere Faydalılık Düzeyi	Yüksek	5	K2, K3, K5, K6, K9
		Düşük	3	K1, K4, K7, K8
Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul Ortamına Uyum Durumu	Uyumlu	5	K1, K2, K5, K7, K8	
	Uyumsuz	4	K3, K4, K6, K9	

Tablo 4'te Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencisi Olan Öğretmenlerin, öğrencilerin kaynaştırma programındaki uyum ve başarı düzeylerine ilişkin katılımcı görüşleri bulunmaktadır. Kaynaştırma öğrencileri, enstrüman çalma düzeyi ve yeterli çalışma açısından değerlendirildiğinde (3) katılımcı, öğrencisinin yeteri kadar çalıştığını, (6) katılımcı ise yeteri kadar çalışmadığını belirtmiştir. (3) Katılımcı kaynaştırma öğrencilerinin enstrüman çalma konusunda hedeflenen düzeyde gelişim göstererek başarılı olduğundan bahsederken, (6) katılımcı öğrencisinin hedeflenen düzeyde başarı göstermediğini ifade etmiştir. Kaynaştırma programının kaynaştırma öğrencileri açısından faydalılık düzeyi, öğrenci açısından değerlendirdiğinde (5) katılımcı faydanın yüksek düzeyde olduğunu belirtirken, (4) katılımcı ise bu uygulamanın yeteri kadar faydalı olmadığını vurgulamıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin okul ortamına ve arkadaş çevresine uyumu konusunda (5) katılımcı, öğrencilerin olabildiğince okula uyum sağladığını belirtirken, (4) katılımcı yeteri kadar uyum sağlayamadıklarından bahsetmiştir.

Kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerin, öğrencilerin kaynaştırma programındaki uyum ve başarı düzeylerine ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“... Başlangıç, orta düzey ve ileri seviyede öğrencilerim var.” (K2)

“... En başında hedeflerimizi düşük seviyede tuttuğumuz için, hedefe ulaştığımız söylenebilir.” (K9)

“... Kaynaştırma öğrencilerinin eğitim alması onların en temel haklarından. Fakat bu öğrenciler için özel sınıflar, ayrı bir öğretim programı, özel eğitim alanında eğitim almış bu alanda uzman eğitimciler tarafından eğitimin verilmesi ile kaynaştırma öğrencilerinin gelişimi açısından daha doğru olacaktır.” (K1)

“... Okula uyum sağladığı söylenemez çoğunlukla yalnız geziyor.” (K3)

Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul İçinde Uyum ve Eğitim Müfredatları

Öğretmenlere, kaynaştırma öğrencilerinin okul içindeki uyum sağlama durumları ve eğitim müfredatına uyum sağlamaları durumuna yönelik görüşleri “Birlikte çalıştığımız özel gereksinimli öğrenciye yönelik, diğerlerinden farklı olarak nasıl bir yol izliyorsunuz?”, “Birlikte çalıştığımız özel gereksinimli öğrencinin okul iklimine, arkadaş çevresine uyum sağladığını düşünüyor musunuz?”, “Özel gereksinimli öğrencilerin, normal gelişim gösteren öğrenciler ile birlikte aynı ortamda eğitim almaları konusunda ne düşünüyorsunuz?” soruları ile belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin cevaplarından elde edilen verilerin analizi sonucunda, Eğitim Ortamı teması altında Farklı Yöntem Olmalı/ Olmamalı, Birlikte Eğitim Yapılmalı/ Yapılmamalı olmak üzere 2 alt tema ve 4 kod elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu sorulara ilişkin katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Ayrıca öğretmenlere “Kaynaştırma öğrencilerine yönelik, sizin bu konuda yapılmasını istediğiniz veya yapılırsa bu konuda olumlu sonuçlara yol açılabilecek görüşleriniz var mı?” sorusuna katılımcıların çoğu özel eğitim alanında eğitim görmüş uzman öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin eğitim almasının daha faydalı olabileceğini vurgulamışlardır. Kaynaştırma öğrencilerinin ayrı bir müfredatı olması gerektiği, okulda kesinlikle bir özel eğitim öğretmenin bu öğrencilerle yakından ilgilenmesi gerektiğini belirtilmiştir. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin tek bir çalgıdan sorumlu tutulup, mümkünse bu çalgının piyano olması gerektiği vurgulanmıştır. Diğer öğrencilere bu öğrencilerin durumları ile ilgili eğitimler verilmeli. Her öğretmene özel eğitim öğrencileri ile ilgili seminerlerin verilmesinin iyi olacağı belirtilmiştir. Son olarak çocukların tanılarının daha ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılmasının öğretmenler için önemli olduğu, böylece hangi çocuğa hangi öğretim yönteminin daha faydalı olacağını öngörülebileceği tespit edilmiştir.

Tablo 5
Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrenciler İle Birlikte ve Aynı Müfredat İle Eğitim Almalarına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcı Sayısı	Katılımcılar
Eğitim Ortamı ve Programı	Farklı Yöntem ve Metot Kullanımı	Olmalı	9	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9
		Olmamalı	0	
	Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrencilerle Birlikte Eğitimi	Yapılmalı	7	K1, K2, K5, K6, K7, K8, K9
		Yapılmamalı	2	K3, K4

Tablo 5’te Güzel Sanatlar Lisesinde Kaynaştırma Öğrencilerinin Diğer Öğrenciler İle Birlikte ve Aynı Müfredat ile Eğitim Almalarına İlişkin Katılımcı görüşleri bulunmaktadır. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik ders işleniş esnasında, tüm katılımcılar farklı yöntemlerin

kullanılması gerektiği konusunda görüş bildirmiştir. (9) Kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle birlikte eğitim almaları konusunda (7) katılımcı birlikte eğitim almalarının doğru olabileceğini belirtirken, (2) katılımcı birlikte eğitim almalarının uygun olmadığından bahsetmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik özel bir müfredat programının olmadığını ve buna ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma Öğrencilerin Diğer Öğrenciler İle Birlikte ve Aynı Müfredat İle Eğitim Almalarına İlişkin aşağıda bazı katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.

“... Öğreteceğim her şeyi küçük parçalara bölerek, çok tekrar yaparak, eve yazma ödevi vererek diğer öğrencilerden farklı bir yol izliyorum.” (K9)

“... Doğru bir eğitim ile ve kaynaştırma unsuruna göre birlikte eğitim olabilir.” (K7)

Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye’deki müzik öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve özel gereksinimli bireyler ile eğitim konusunda, gerekli bilgi, tecrübe ve donanımına sahip olmadıkları görülmektedir (Eren, 2012: 19). Genel olarak, özel eğitim, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu okullarda eğitim veren müzik öğretmenleri standart bir müfredat ile eğitim alıp mezun olmaktadır (Eren, 2012: 23). Bunun sonucunda da özel gereksinimli öğrencilere belirli davranışları kazandırırken çoğu zaman zorluk yaşadıkları ifade edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplar doğrultusunda; araştırma sonucunda kaynaştırma öğrencilerine eğitim veren öğretmenlerin hiçbiri lisans eğitimleri süresince “Özel Eğitim” alanıyla ilgili bir ders almadıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine verdikleri eğitim sırasında neredeyse bütün öğretmenlerin zorlandığı, bir öğretmenin öğrencisinin kaynaştırma unsuru nedeniyle zorlanmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisi ile çoğunlukla iletişim problemi yaşamadıkları, fakat söylediklerini öğrenciye yaptırabilme durumunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine nasıl davranacakları konusunda bilgilendirilmelerinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Gök & Erbaş (2011: 84) öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda kaynaştırma uygulaması öncesinde ve kaynaştırma eğitimi sırasında sistematik bir şekilde, öğretmenlere ve uygulamada yer alan herkese özel eğitim ve kaynaştırma uygulamasına ilişkin bilgilendirme yapılmasının gerektiği tespit edilmiştir.

Bulgular doğrultusunda; öğretmenler diğer öğrencilere verdikleri eğitimden farklı olarak kaynaştırma öğrencilerine olabildiğince kolay olan etüt ve eser verdiklerini, küçük parçalara bölerek, çok fazla tekrar yaptırarak çalıştırdıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilerle aynı öğretim programını kullandıkları için bu programı basite indirgeyerek işlemeye çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Çoğu kaynaştırma öğrencisinin çalgı çalma becerisi ve çalgı çalışma süresi bakımından yetersiz oldukları belirtilmiş olmakla birlikte, sadece bir öğretmen kaynaştırma öğrencisi hakkında ileri düzeyde çalgı çalma becerisinden bahsetmiştir. Çoğu kaynaştırma öğrencisinin hedeflenen düzeyde gelişim gösteremediği, daha çok küçük adımlarla ilerleme kaydedebildikleri sadece bir öğrencinin çalgısında ileri seviyede bir gelişim gösterdiği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin çoğunun görüşüne göre, kaynaştırma öğrencilerinin okula ve arkadaş ortamına tam anlamıyla uyum sağlayamadıkları, genellikle tenffüslerde yalnız kaldıkları belirtilmiştir.

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, okul ortamında destek sağlamak, öğretmenlere yol göstermek ve öğrencilerin sorunlarına yardımcı olması için özel eğitim mezunu

öğretmenlerin görevlendirilmesinin uygun olacağını düşünülmektedir. Gök ve Erbaş (2011: 85), Kaynaştırma uygulaması yapılan okulöncesi eğitim kurumlarında, öğretmenlere ve öğrencilere kaynaştırma eğitimi konusunda destek hizmet sağlayacak özel eğitim danışmanı görevlendirilmesinin uygun olduğu sonucuna varmıştır. Diğer çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; Kırkıç ve Sayan (2020: 1121), yapmış oldukları çalışmada erken çocukluk döneminde destek odalarında takviye eğitim alan kaynaştırma öğrencileri ile bu odaların dışında sadece kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin gelişimlerini incelemiş, çalışmanın sonucunda destek odasında takviye eğitim alan kaynaştırma öğrencilerinin psikomotor, bilişsel, dil ve öz bakım becerilerinde ve gelişimlerinde sadece kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere göre anlamlı derecede fark olduğunu tespit etmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin okuldaki eğitim dışında ek bir eğitim almalarının genel eğitim gibi müzik eğitiminde de olumlu katkıları olacağı düşünülmektedir.

Akıncı ve Alpagut (2019: 909), yapmış oldukları çalışmada özel gereksinimli öğrencilerin şarkı ve çalgı öğretimine yönelik öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlamış, sonucunda şarkı eğitimi sırasında öğrencilerin drama yolu ile beden hareketleri yaparak ve çeşitli ritim çalgıları kullanarak, ilgi ve başarının arttırılabildiği, sadece çalgı eğitimi süresince öğrencilerin daha az katılım sağladığı, yeterli performansı gösteremedikleri tespit edilmiştir. Bu çalışma sonucu, güzel sanatlar liselerinde birden fazla çalgı çalması gereken kaynaştırma öğrencilerinin çalgı eğitiminde zorlanmalarını destekler niteliktedir. Öğretmenlerinin de belirttiği gibi bu tip öğrencilerin tek çalgı çalmasının daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir.

Özer ve Demirbatır (2021: 844), yapmış oldukları çalışmada güzel sanatlar lisesinde görev yapan müzik öğretmenlerinin; kaynaştırma öğrencilerin okula girişi ve öğrenim sürecine yönelik öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlamış, çalışmanın sonucunda bu öğrencilerin yetenek sınavı kriterleri ve kontenjanları ile birlikte ölçme değerlendirme kriterlerinin, yine öğrencilerin özel durumları göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerektiği, aynı zamanda destek eğitim odaları, akranlarıyla birlikte eğitim almaları ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarının öneminden bahsedilerek, bu alanda uzman müzik öğretmenlerin yetiştirilmesi için gerekli alt yapıların hazırlanması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Deniz ve Şen (2021a: 75), yapmış oldukları çalışmada ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları tespit ederek kullandıkları yöntemleri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda ortaokul müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine yönelik, bilgi ve deneyim konusunda yeterli düzeyde olmadıkları, lisans eğitimleri süresince bu konuda aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Araştırmada kaynaştırma öğrencilerinin engel durumuna göre birebir ilgiye gereksinim duydukları tespit edilerek, okul idaresi, öğretmenler ve okul personeli tarafından olumlu tutum ve davranışlar sergilendiği görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu öğrencilere yönelik hazırlanan BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıkları, ayrıca ders süresinin yeterli olmamasından dolayı bu öğrencilere gereken zamanı ayıramadıkları tespit edilmiştir.

Deniz ve Şen (2021b: 5014), yapmış oldukları çalışmada kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik derslerinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerin tespit edilerek çeşitli etkinlik örneklerinin sunulması amaçlanmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda kaynaştırma öğrencilerinin engel türlerine göre (işitme, görme, bedensel ve hafif düzey zihinsel) öğretmenlerin ne tür yöntemlere yer verdikleri belirlenerek, daha sonra öğrencilerin derse aktif olarak katılımlarını sağlamak amacıyla araştırmacılar tarafından toplam 13 etkinlik tasarlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, görme engelli kaynaştırma öğrencileri için işitme ve dokunma duyusuna yönelik etkinlikler, işitme engelli olan öğrenciler için öğretmenlerin çoğu görmeye yönelik etkinlikler, bedensel engelli olan

kaynaştırma öğrencileri için öğretmenlerin çoğu bedensel engel durumuna (el, kol, bacak vb.) göre değişiklik gösterecek şekilde etkinlikler, hafif düzey zihinsel engeli olan kaynaştırma öğrencileri için öğretmenlerin çoğu tekrar yapmaya yönelik etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bulgular doğrultusunda, farklı engel gruplarından kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak, müzik öğretmenlerinin de derslerde bu tür müzik etkinlikleri tasarlayarak kullanabilecekleri konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerine eğitim verirken uygulayacakları metot ya da özel bir kaynak olmadığını belirtmiş ve diğer öğrencilerin programlarını hafifleterek, azaltarak uyguladıklarını dile getirmişlerdir. Deneyimleri ile oluşturdukları yöntem ve metotlar yerine, bu konuda uzman ve alan eğitimcilerinin beraber oluşturacağı bir müfredatın oluşturulmasının daha sağlıklı olacağı düşünülmektedir. Bu konuda onlara yardımcı olacak kaynakların eksikliği tespit edilmiştir. Pino ve Viladot (2019: 17), yapmış oldukları çalışmada, görme engelli kaynaştırma öğrencilerinin devam ettikleri kurumlarda, öğretmenlerin bu öğrencilerin eğitimine yönelik hem donanım hem materyal hem de nasıl bir eğitim verecekleri konusunda bir takım eksikliklerin olduğunu tespit etmiştir.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte müzik eğitimi almalarında bir sakınca olmadığı, ancak çalgı derslerinde bire bir eğitim almalarının daha önemli olduğu, ayrıca bu öğrencilerin bireysel olarak gerek okulda gerekse dışarıda takviye özel eğitim almalarının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

2. Okullarda hem kaynaştırma öğrencilerinden sorumlu ve hem de okuldaki diğer öğretmenleri yönlendirebilecek “Özel Eğitim Bölümü” mezunu öğretmenlerin olmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

3. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik, ayrı bir müzik müfredatı ve müzik öğretim programının olması, toplu ders saatlerinin azaltılması ile birlikte bire bir derslerin artırılması ve bu öğrencilerin yalnız bir enstrümandan sorumlu olup, mümkünse bunun piyano olması ayrıca okuldaki bütün öğretmenlere özel eğitim hakkında alanda uzman kişiler tarafından eğitim verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

4. Öğrencilerin raporlarında tanılarının daha ayrıntılı bir şekilde konularak, öğrencilerden hangi davranışın beklenmesi gerektiğinin açık bir şekilde belirtilmesinin öğretmenler için önemli olduğu ve bu rapora göre yöntem ve tekniklerin seçilmesi, bu sayede daha sağlıklı ve etkin bir müzik eğitiminin mümkün olabileceği tespit edilmiştir.

5. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik müzik eğitimi müfredatlarının oluşturulması için uzman kişilerce yeni araştırma ve çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu tür bir çalışma sonucunda elde edilecek bir metot veya kaynağın, kaynaştırma öğrencilerine verilen müzik ve çalgı eğitimine rehber olması sağlanabilir.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma için gerekli etik kurul izni, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 02.07.2021 tarihinde gerçekleştirdiği 2021/06 sayılı oturumda 47 karar numarasıyla alınmıştır. Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamış ve yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akıncı, M. Ş. & Alpagut, U. (2019). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin şarkı ve çalgı eğitimlerine ilişkin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 909-930.
- Aksoy, M. G. & Gül, G. (2019). Müzik öğretmeni adaylarının “özel eğitim” yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Çukurova Araştırmaları*, 5(1), 53-62.
- Banerji, M. & Dailey R. A. (1995). A study of the effects of an inclusion model on students with specific learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 28(8), 511-522.
- Batu, E. S. (1997). *Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya karşılaşılan sorunlara ilişkin görüş ve önerileri.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D., Keskin, M. (2018). Türkiye’de ilkökul ve ortaokullarda yürütülen kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili araştırmaların gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(3), 577-614.
- Batu, S., Kırcaali İftar, G., Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2) 33-50.
- Dayı, E. & Gürkan Öztürk, F. (2019). Türkiye’de zihinsel engelli öğrencilere hizmet veren özel eğitim okulları müzik öğretmenleri ve müzik sınıflarının durumunun incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 18(69), 218-231.
- Deniz, S. (2019). *Özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerle çalışan öğretmenler için geliştirilen öğretmen yeterliği eğitim programının etkililiği.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deniz, A. A. & Şen, Ü. S. (2021a). Ortaokul kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik eğitiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 9(2), 75-95.
- Deniz, A. A. & Şen, Ü. S. (2021b). Kaynaştırma öğrencilerine yönelik yürütülen müzik derslerinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler ve etkinlik önerileri. *International Social Sciences Studies Journal*, 7(90), 5014-5036.
- Döngel, M. (2009). *Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilere yazma becerilerinin kazandırılmasında kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eren, B. (2012). Müzik eğitiminde kaynaştırma uygulamaları ve Orff- Schulwerk. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 14-25.
- Eren, B., Deniz, J., Düzkantar, A. (2013). Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği. *Educational Science: Theory and Practice*, 13(3), 1877-1885.
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005-2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimlerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Esmer, B., Yılmaz, E., Güneş, M. A., Tarım, K., Delican, B. (2017) Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine ilişkin deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1601-1618.

- Gök, G. & Erbaş, D. (2011). Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special*, 3(1), 66-87.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Seçkin Yayıncılık.
- Güven, E. & Tufan, E. (2010). Kaynaştırma sınıflarında işbirlikçi öğrenme yöntemi ile müzik dersleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 557-573.
- İlker, Ö. & Melekoğlu, A. M. (2017). İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(3), 443-469.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kırkıç, K. A. & Sayan, A. (2020). Destek eğitim odalarında verilen eğitimin okul öncesi kaynaştırma öğrencilerinin gelişimine olan etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(2), 1121-1136.
- Kurşun, Z. (2018). *Yaygın gelişimsel bozukluğu olan ve normal gelişim gösteren çocukların anne babalarının stres düzeyleri ve stresle başa çıkma yollarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021). Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları. <https://orgm.meb.gov.tr>
- Özer, Z. & Demirbatır, E. (2021). Güzel sanatlar lisesi müzik alanı özel gereksinimli öğrencilerin öğrenim süreçlerinin müzik öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(2), 844-866.
- Pino, A. & Viladot, L. (2019). Teaching-learning resources and supports in the music classroom: Key aspects for the inclusion of visually impaired student. *British Journal of Visual Impairment*, 37(1) 17-28.
- Say, A. (2002) *Müziğin kitabı*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2): 419-426.
- Stubb, S. (2008). *Inclusive education: Where there are few resources*. Atlas Alliance.
- Shaddock, A., Giorcelli, L., Smith, S. (2007). *Students with disabilities in mainstream classrooms: A resource for teachers*. Commonwealth of Australia.
- Uysal, A. (1995). *Öğretmen ve okul yöneticilerin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Variş, Y. A. & Hekim, M. M. (2017). Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 29-42.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8(1), 92-110.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The importance given to education in the developing modern world is increasing. Today, it is seen that awareness about the education of individuals with special needs has increased, and many scientific studies and research have been carried out on this subject.

An inclusive programme is an approach adopted to ensure the participation of individuals with physical, mental, emotional, or social special needs in social life and education life (Kargın, 2004; Batu et al., 2004; Batu et al., 2018). While individuals with normal development can directly benefit from the existing educational opportunities, educational environments for individuals with special needs should be re-prepared by making different arrangements for their needs (Epirek, 2005; Kurt, 2009; cited in Eren et al., 2013).

Thus, as a result of the increase in the awareness level of other individuals in social life and their acceptance by them, the life of individuals with special needs can be facilitated, albeit a little. According to Banerji and Daily (1995)

Inclusion practices in Turkey started to be implemented widely with the “Law on Children in Need of Special Education” in 1983 (Ministry of National Education, 2010).

In the circular numbered 2017/28 on “Educational Practices Through Inclusion / Integration” published on 19 September 2019, the concept of integration appears together with the concept of inclusion or participating in extracurricular activities together, taking necessary precautions for school enrollment and attendance (Yazıcıoğlu, 2018).

With this circular, in Fine Arts High School, which has been affiliated with the secondary education institution since the 2016-2017 academic year, an educational environment is provided for individuals with special needs.

2. Method

This research is a qualitative research and semi-structured interview technique, which is one of the most used methods in qualitative studies, was used to collect data. In order to obtain the research data, a semi-structured interview form consisting of 10 questions was prepared by the researchers and the participants were asked to answer these questions.

The study group for research consists of teachers who provide instrument training to 14 inclusive students studying at Fine Arts High School. Interviews for the research were carried out with 9 music teachers working in Fine Arts High School. This study is limited to 9 teachers who give musical instrument courses to inclusive students.

3. Findings, Discussions and Results

As a result of the studies, it is seen that music teachers in Turkey lack the necessary knowledge and equipment for inclusive education and individuals with special needs (Eren, 2012). Music teachers in usual schools graduate from a standard music teaching program (Eren, 2012). As a result, it is observed that students with special needs sometimes experience difficulties while teaching certain behaviors.

As a result of the research, the teachers who teach mainstreaming students stated that they did not take a course related to the field of “Special Education” during their undergraduate education. It was revealed that almost all teachers had difficulties during the education they gave to mainstreaming students, and that one teacher’s student did not have difficulties due to the inclusion factor. They stated that teachers mostly do not have communication problems with the mainstreaming student, but they have problems if they can get the student to do what they say.

The teachers stated that, unlike the education they gave to other students, they gave studies and work as easily as possible to the mainstreaming students, divided them into small pieces, and made them work with a lot of repetitions.

Although it was stated that most mainstreaming students were inadequate in terms of instrument playing skills and instrument study time. It was emphasized that most mainstreaming students did not develop at the targeted level, but they could only make progress with small steps. In the opinion of most of the teachers, it was stated that inclusive students could not fully adapt to the school and the friendly environment.

All teachers stated that new research and studies should be carried out by experts in order to create music education curricula for this type of student, and that a method or resource to be obtained as a result of such a study could be more effective in the music and instrument education given to mainstreaming students.